

İSLÂM ÜLKELERİNDE EĞİTİM KONGRESİ

Editör
M. HİLMİ ÖZEV

İSTANBUL

TASAM YAYINLARI: 37, Eğitim Serisi: 1

İSTANBUL Şubat 2009

ISBN: 978-975-6285-39-8

Tasarım, kapak tasarımı: Creatica

Baskı: İhlas Gaz.

Halıcılar Cd. No: 100 34080 Fatih / İSTANBUL - TURKEY

Tel: +90 212 635 61 51 (pbx) Faks: +90 212 532 58 82

www.tasam.org • e-mail: tasampublications@tasam.org

İlk Basım 2009

İslâm Ülkelerinde Eğitim Kongresi “Eğitimde İşbirliği ve Kalkınma”

İslâm Ülkelerinde Eğitim Kongresi Organizasyon Komitesi

Prof. Dr. Ali ÖZEK

Doç. Dr. Ahmet KAVAS

Dr. Engin SELÇUK

Dr. Almagül İSİNA

Fatma Günce KANLI

Muharrem Hilmi ÖZEV

Caner SANCAKTAR

Ufuk TEPEBAŞ

Oğuzhan KÖSE

Bahar AKBULUT

İslâm Ülkelerinde Eğitim Kongresi “Eğitimde İşbirliği ve Kalkınma”

Editör: M. Hilmi ÖZEV

İstanbul: Tasam Yayınları, 2009

464 s. ; 14x21 cm. - (Tasam Yayınları; 37, Eğitim Serisi: 1)

ISBN

978-975-6285-39-8

KAMERUN'DA EĞİTİM TARİHİ VE İNSANLIĞA KATKILARI

Hamadou ADAMA

Ngaoundéré Üniversitesi – Cameroon

Çeviren: Fatma Günce KANLI

Kamerun'un Coğrafik konumu, yüzölçümü ve nüfusu

Bir orta Afrika devleti olan Kamerun Cumhuriyeti, Batı Afrika'da Biafra Körfezine komşu, Ekvatorial Gine ile Nijerya arasında yer almaktadır. Kamerun, Orta Afrika Cumhuriyeti (797 km), Çad (1,094 km), Kongo Demokratik Cumhuriyeti (523 km), Ekvatorial Gine (189 km), Gabon (298 km) ve Nijerya (1,690 km) ile sınırı bulunmaktadır. Kamerun'un Atlantik kıyısı 402 km uzunluğundadır. Ülkenin yüzölçümü 475 440 km₂ dir ve 2007 yılındaki toplam nüfusunun 18 Milyon olduğu tahmin edilmektedir.

Ülke 200'den fazla etnik grubun yanı sıra birçok coğrafik ve kültürel çeşitliliği içerisinde barındırmaktadır. Nüfus artış oranı 2007 yılında %2,7 oranındadır. Doğum oranı binde 36; ölüm oranı ise 12,7'dir (2007 yılı). Toplam nüfusun ortalama yaşam süresi 54 yıl ve ortalama doğurganlık oranı 4,5'dir.

Kamerun'un yakın tarihine bakıldığında, dilbilimsel çizgiler ve sömürge tecrübeleri boyunca bölünmüş 2 özerk hükümetli federal bir cumhuriyet olduğu görülmektedir.

Eski Fransız Kamerun'u ve İngiliz Kamerun'unun bir parçası günümüzdeki Kamerun'a 1961 yılında dâhil olmuşlardır. Kamerun'un 1 Ocak 1960 yılında Birleşmiş Milletler nezdinde Fransa'dan bağımsızlığını kazanmasından bu yana Çad, Orta Afrika Cumhuriyeti, Kongo ve Ekvatorial Gine gibi komşu ülkelere kıyasla, genel olarak siyasi istikrarı sağlanmış, bu istikrar aynı zamanda tarımda, karayolları ve demir yollarında, ek olarak petrol sanayisinde gelişime olanak vermiştir. Demokratik reformlardaki gelişmelere rağmen, 1982'den bu yana siyasi güç devlet başkanlığındaki etnik oligarşinin elinde bulunmaktadır. Devlet Başkanlığını aynı zamanda Müslüman olan Amadou Ahidjo'dan devralmış olan Paul Biya, sağlık nedenlerinden dolayı istifa etmek zorunda kalmış ve bu durum birkaç ay sonra resmen açıklanmıştır.

İdari yapı ve dini inançlar

Kamerun 10 şehirden oluşmaktadır:

• 3 şehir, Adamawa bölgesinin ve ülkenin kuzeyinde bulunmaktadır. Bunların tümü Müslümanların yoğunlukta olduğu şehirlerdir. Kuzey bölgeleri; geçmişte Adamawa'nın geri kalan toprakları, Sokoto Halifeliğinin eski güney bölgesini paylaşan Fransız ve İngilizlerin sömürgesi altında bulunmuşlardır.

• 5 şehir ise, Güney, Doğu, Orta, Batı ve Kıyı Bölgesinde yer almaktadır. Bu 5 şehrin tümü Katoliklerin yoğunlukta olduğu bölgelerdir ve kısa süren Alman sömürgesinin ardından Fransız sömürgesi altında bulunmuşlardır.

• Eski İngiliz sömürgesi olan 2 şehir ise ülkenin Kuzey Batı Bölgesinde ve Güney Batı Bölgesinde yer almaktadır. Bu iki bölgede yaşayan insanların büyük çoğunluğu Presbiteryen kilisesine bağlıdır. Bu iki bölge İngiliz sömürgesi altında olmakla birlikte 1961 yılına kadar İngiliz Kamerun'unun bir parçasıydı.

Başkent Yaunde ülkenin orta kısmında bulunmakta, aynı zamanda iktidardaki Devlet Başkanı Paul Biya'nın da soyu bu bölgeden gelmektedir.

Geleneklere göre, Kamerun'daki en önemli 3 şahsiyet cumhuriyetin Devlet Başkanı, Başbakanı, Temsilciler Meclisi Başkanıdır. Söz konusu 3 şahsiyetin her birinin Müslüman çevreden, Katoliklerden veya Presbiteryen Kilisesinden gelmesi gerekmektedir. İktidardaki devlet başkanı Güney'deki Katoliklerden ise, Başbakan eski İngiliz sömürgesindeki Presbiteryen kilisesinden ve Temsilciler Meclisinin Başkanı ise kuzey bölgesindeki Müslümanlardan seçilmektedir. Dinsel çizgiler boyunca düzenlenen bu sosyolojik denge, alt idari yapıya da yansımaktadır ve bunun Kamerun'daki sosyal barışın anahtar parçası olduğuna inanılmaktadır.

İstatistiksel olarak, çoğunlukla kuzeydeki 3 şehirde bulunan Müslüman toplumu, Douala ve Yaunde gibi güneyde bulunan başlıca şehirler 18 milyon Kamerunlunun %25 ile %30'unu temsil etmektedir. Ülkedeki Hıristiyanlar toplam nüfusun %40'ını oluştururken yaklaşık %30'u da geleneksel Afrikalı dinlere bağlıdır.

Siyasi açıdan, Müslüman toplum sosyal hayatı ve sivil kurumları etkiliyordu, o kadar ki Müslümanlar toplam nüfusun %50'sini temsil ediyorlarmış gibi muamele görüyorlardı. Sosyal hayat idari olarak biçimlendirilmişti, Kamerun'un ilk devlet başkanı, aynı zamanda kendisi de Müslüman olan Ahmadou Ahidjo (1960–1982), Müslüman toplumun yararına bazı kanunları kabul etmişti. Dini bayramların resmi tatil ilan edilmesinde, kota politikası ile kabinede ve ulusal meclisteki 3 bölgeden ve 3 dinden Kamerunluların eşit olarak temsil edilmesi sağlanmaktaydı.

Kasım 1982'den bu yana yani Devlet Başkanı Paul Biya'nın görevi devralmasından sonra, İslam, sivil toplumdaki siyasi etkisini kaybetmeye başla-

mıştır. Aynı durum eğitim ve ekonomi alanlarında da yaşanmıştır. Bunun açık bir göstergesi olarak hükümet seviyesindeki idari merkezde veya kabinede sadece birkaç Müslüman'ın bulunması gösterilebilir. Sonuç olarak, profesyonel ve iyi eğitilmiş öğretmenler, millî eğitimden sorumlu Bakan tarafından bildirilen Kuzey'e tayin edilme fikrini çoğu kez reddetmektedirler. Genel ve teknik okullar yeterli donanımına sahip değildir ve Güneye göç, gençler arasında yükselen bir akım haline gelmiştir. İdari merkez tarafından terk edilmişlik fikri Kuzey Kamerun'daki Müslüman nüfusunda yaygın bir fikirdir.

Ayrıca, yüksek nitelikli, deneyimli ve sözünü esirgemeyen Müslümanlar tamamen ihmal edilirler iktidarı eleştirmemeleri için dışlanıp korkutulmasalar bile, en azından ihmal edilmektedirler. Bu bağlamda, 1990'lardaki İslami eylemciliğe kötü gözle bakılmasına neden olan uluslararası hava, Kamerun'da İslam ve devlet arasındaki ilişkiyi kötü yönde etkilemiştir. O zamandan bu yana yapılan bir takım müracaatlara rağmen ülkenin devlet başkanı, başbakanlık ofisine bir Müslüman'ı atamaktan kaçınmıştır.

Ekonomi ve Endüstri Alanında Müslümanların Oranı

Ekonomik sektördeki Müslüman girişimcilerin oranı Hıristiyan girişimcilerin aynı sektördeki oranlarına kıyasla çok daha azdır. Müslümanların büyük bir çoğunluğu, tarım ve kırsala bağlı olan özel sektöre mensuplardır. Ekonominin temelini, ülkenin %80 insan gücünü çalıştıran ve ürün miktarı toplam ihracat gelirinin %60'ından fazla olan tarım sektörüdür. Ana ihracat mamulleri düz çayırılık alanlarda yaşayan Müslüman çiftçilerin ürettikleri pamuk ve yerfıstığıdır. Fakat zayıf yatırım ve riskli yol şebekesinden dolayı, bu mamuller çiftçilere düşük kazanç sağlamaktadırlar. Bu durum hayvancılığı ve et, deri, süt gibi hayvan ürünlerini de kötü yönde etkilemektedir.

Ekonominin sözünü etmeye değer bir başka yanı da, büyük ölçüde Müslümanların kontrolünde olan uzun mesafeli ve bölgesel ticarettir. Sanayi ürünlerine yönelik iç ve bölgesel ticareti Çad Gölü havzası boyunca Müslümanlar tarafından kontrol edilmektedir. Günümüzde, İslam'ın sadece Sudan'da değil Yağmur Ormanları ve Ekvator gibi uzak bölgelerin derinliklerine de tüccarlar ve din temsilcileri tarafından götürülmüş olduğu düşüncesi genel kabul görmektedir.

Aksine, Müslümanlar, eğitim, sağlık hizmetleri veya ordu gibi alanlar dışındaki ikincil sektörlerde çok az yer bulabilmektedirler. Bu durum kısmen tarihi faktörlerden ve sömürgecilik döneminde Fransa ile yaşanan sürtüşmelerden kaynaklanmıştır. Fransızlar tarafından sömürgecilik döneminde gerçekleştirilmiş olan doğrudan yönetim sistemi Müslümanların aleyhine ve yalnızca Hıristiyanlığa dönenler lehine bir durum arz etmekteydi. Bu durum Müslümanların, Fransız Katolik okullarında yetersiz eğitim almalarına ve dolayısıyla, 1960 yılında Kamerun'un özgür bir devlet olmasından sonra toplumda söz sahibi olamamalarına yol açmıştır.

Sanayi konusuna bakıldığında sanayi madenciliğini, inşaat sektörünü ve enerji sektörünü kapsamaktadır. Ülkede maden ve petrol büyük önem arz etmektedir, 1999 yılında toplam ihracatın %46'sını petrol üretimi teşkil etmiştir. Açık denizlerde üretilen petrol (ham) 1977 yılında ticari ağırlık kazanırken, 1985 yılında en yüksek noktaya ulaşmış ve o tarihten bu yana düşüşe geçmiştir. Kamerun genellikle OPEC'in (Petrol İhracatçısı Ülkeler Örgütü) fiyat politikasını takip etmektedir. Ham petrol ihracı çoğunlukla Fransa ve ABD'ye yapılmaktadır, fakat Kamerun 1995 yılından bu yana petrol ithalatçısı haline gelmiştir.

Sanayi sektörü, ithal ikame üzerinde yoğunlaşmıştır (radyo, sabun, lastik, ayakkabı üretimi) ve tarım ürünlerini işleme (şeker arıtımı, bira yapımı, hurma yağı işlenmesi, pamuk iplikçiliği, tütün ve kâğıt hamuru ürünleri) ve petrol arıtımı 1998 yılındaki gayri safi yurt içi hâsılanın %10.62'sine karşılık gelmektedir. Diğer ağır sanayiler; Edea'da gerçekleştirilen alüminyum madeni dökümcülüğü (ithal boksit kullanılarak), çelik işleme ve dericiliktir. 7.000 kişinin çalıştığı 1.070 km'lik Çat-Kamerun boru hattının inşası 2000-01 yıllarında gayrisafi yurtiçi hâsılanın %1,1'lik artışını beraberinde getirmiştir. 2 Milyar dolar maliyetli boru hattının inşası 2001 yılının sonunda başlamış ve 2003 yılında tamamlanmıştır.

Sanayileşmeye ilişkin olarak sadece iki Müslüman işadamı bu sektörde başarılı olmuş ve kendi çabalarıyla ayakta kalmayı başarabilmişlerdir. Her iki iş adamı da firmalarının faaliyetlerini, gıda işleyerek ve bölgesel pazarlara tamamlanmış ürünler ihraç ederek tarım ürünleri üzerine kurmuşlardır.

Sözünü ettiğim üretilmiş mallar Müslümanların yaygın olduğu bölgelerdeki gıda işleme sanayileri ile bağlantılıdır. Bunlar; yağ, konserve, pirinç ve farklı çeşitlerde olan pastörize süt gibi ürünlerdir. Fakat bu ürünler Güney Afrika'dan ithal edilmiş ürünlerle kıyaslandığında uluslararası piyasada daha az rekabet gücüne sahiptirler.

2006 yılında kişi başına düşen milli gelir 2500 Amerikan doları olarak tahmin edilmektedir. Toplam nüfusun %48'i yoksulluk sınırının altında yaşarken, Güney Kamerun ve Atlantik kıyı bölgelerine kıyasla Müslümanların yoğun olarak yaşadığı Kuzey Kamerun'un daha kısıtlı altyapı imkânlarına sahip olmasından dolayı Müslümanların büyük çoğunluğu yoksulluk sınırının altında yaşamaktadırlar.

Her ne kadar bu durum sürekli olarak araçsallaştırılıyor olsa da, Kuzey Müslümanları ile Güney Hıristiyanları arasındaki gelişmişlik farkı ve ekonomik sorunlarının temelinde eğitim farklılığı bulunmaktadır.

Eğitim ve Okuryazar Oranı

Kamerun'daki Müslümanların eğitim düzeyi Hıristiyan toplum ile kıyaslandığında oldukça düşük düzeydedir. Müslüman erkek çocuklarının %10'undan azı Fransızca eğitim alırken, kız çocuklarının %2'si ancak ortaokul eğiti-

mi alabilmektedir. Müslüman bölgesinde yer alan Ngaoundere Üniversitesi, Kuveyt ve Suudi Arabistan'ın yardımları ile 1980'lerde inşa edilmiştir, İslami eğitimine ilişkin istatistikler korkutucu boyuttadır. 2006 yılındaki toplam 12.000 öğrencinin, sadece %20'si Müslüman'dı ve bu oranın da %5'den daha azı Müslüman kız çocuklarıydı.

Bütün akademik pozisyonların dâhil olduğu 200 kişilik öğretim personeli içerisinde %10'undan azı Müslüman'dır ve 1993 yılında üniversitenin var olmasından bu yana hiçbir Müslüman bayan öğretmen olmamıştır. Ayrıca, bu oranın içerisinde, üç Müslüman doçent doktor bulunmaktadır ve aralarından sadece biri rektör yardımcılığı seviyesinde idari bir pozisyona sahip olmuştur.

Kamerun'un başkenti Yaunde'deki Orta Afrika Katolik Üniversitesinin durumundan bahsetmeksizin şuna değinmek isterim: diğer 5 devlet üniversite-deki durum Ngaoundere Üniversitesindeki durumdan çok daha kötüdür.

Uluslararası alanda kıyaslandığında, genel okuma-yazma oranı her geçen gün pozitif yönde artmaktadır. Biz iki resmi dilden birini okuma ve yazma becerisine sahibiz. Kamerun'daki Müslüman nüfusun, Çad havzasındaki ülkeler gibi Arapça ve Ajamice'yi (Arapça harflerle yazılan bölgesel dil) de okuma-yazmada kullanabildiğini de belirtmek gerekmektedir. Açıkçası, okuryazar oranı Hıristiyan Güney'de %95'e ulaşırken, Müslüman Kuzey'de %40'lara düşmektedir.

İlerleme kaydedilmesine rağmen, siyasi kararsızlığın bu hakikatte kısmen de olsa payı bulunmaktadır. Birçok profesyonel öğretmen, uzman okullarda eğitimlerini tamamladıktan sonra Müslüman bölgelere tayin edildikleri zaman o bölgelere dâhil olmayı kabul etmiyorlardı. Aynı zamanda, Kamerun'daki kamu sektörü öğretmen eğitim okullarındaki giriş sınavına çok az sayıda Müslüman kabul edilmektedir.

Tarihi olarak 4 milyondan fazla nüfusuyla Müslüman topraklarını kapsayan bu üç Kuzey bölgesinde merkezi hükümet tarafından yalnızca teknik liseler açıldı. Bu okulların tümü sınırlı fonksiyonel bölümlerle birlikte yetersiz donatılmışlardı.

Teknik liselerde ve genel liselerde ortalama sınıf başına düşen 80 öğrenci ile sınıflar çok kalabalıktır. İlköğretimde kentsel ve kırsal alanların her ikisinde de ortalama öğrenci oranı hiçbir yerde sınıf başına 120 öğrenciden aşağı değildir. Bu büyümekte olan sorunla yüzleşen aileler, daha iyi günler beklerken ve hükümet tarafından maaşı ödenen öğretmenlerin okullarına gelmesini ümit ederken, genellikle çocuklarıyla ilgilenecek yarı zamanlı çalışan öğretmenler tutuyorlardı.

Öğrencilerin toplam sayısı ve hem devlet hem de özel ilkokullar, ortaokullar ve liseler hakkındaki istatistikler siyasi hassasiyetten dolayı hükümet yetkililerinden zor elde edilebilmektedir. Biz sadece genel eğilimlerle bu alanda geniş bir fikir verebiliriz.

Bu bağlamda, istatistiksel olarak Katolik ve Protestan okullarının her ikisinin de devlet okullarından daha çok öğrenciyi kabul ettiklerinin de belirtilmesi önemlidir. Bu akımın yakından incelenmesi gösteriyor ki okullaşma oranı ilkokulda genellikle yüksek olmakla birlikte, ortaokulda ve lisede giderek düşmektedir. Kız öğrenciler, erken yaşta yaptıkları evliliklerden ve erkek öğrencilerin ayrıcalıklı konumlarından dolayı sosyal gerçeklerin asıl kurbanları olmaktadır. Medyadaki kampanyalar bu durumla düzenli olarak baş etmeye ve aileleri duyarlı olmaya davet ediyor, fakat zihniyetlerin yeni değişikliklere alışması zaman almaktadır.

Kamerun'daki eğitimin kısa tarihi

Tarihi geçmişten dolayı, Kamerun eğitimi Fransız ve İngiliz eğitim sistemleri olmak üzere iki alt sistemden oluşmaktadır, Kamerun'un anayasası iki dili resmi dil olarak resmen tanımıştır. Fransızca ve İngilizcenin her ikisi de şu an Kamerun'da resmi dildir.

Batılı tarz eğitim 19 yüzyılın sonuna doğru Kamerun'un Atlantik kıyı kesimindeki İngiliz misyoner cemiyeti tarafından başlatılmıştı. Presbiteryen Kilisesi, Buea'da da temel eğitim veren ilkokulu 1895 yılında açmıştır. I. Dünya Savaşı sırasında Almanlar, 1916 yılında Kuzey Kamerun'da Fransız ve İngiliz ordularına bağlı birlikler tarafından mağlup edildikten sonra, Katolikler ilk Fransız okulunu, Müslüman bölgede 1925 yılında başlıca Müslüman yerel aristokrasisinden gelen çocuklarla açmışlardır.

1920 yıllardan bu yana ve Fransa ve İngiltere'den bağımsızlığın kazanılmasının ardından, Kamerun'un eğitim sistemi halen yapılanmakta ve iki sömürgeci güçten devamlı etkilenmektedir. Kamerunlu öğrenciler çoğunlukla eğitimlerini tamamlamaları için Fransa ve İngiltere'ye yollanmakta, bir yanda eğitim veya deneyim, diğer yanda İngiliz ve Fransız öğretmenler öğretim ve eğitim amaçları için halen Kamerun'un üniversitelerine ve profesyonel liselelere gönderilmektedir. Merkezi idarede, eğitim politikasını kavramadan ve uygulamadan sorumlu olan en üst düzeydeki yöneticiler dahi Fransız ve İngiliz basımevleri tarafından etiketlenen öğretici malzemeler ve öğretim programları edinmek için "faal olarak bilgilendiriliyor" ve etkileniyorlardı. Bu bağlamda, eğitim özgürlüğü, siyasi özgürlükten çok sonra ancak yeni kazanılabilmektedir.

1895 yılında ilk misyoner okul kurulduğundan bu yana, Hristiyan eğitim sektörü tarafından devşirilen öğrenci sayısı yıllık %2 oranında artmaktadır. Kentsel bölgelerde bulunan ve yalnızca dini kuruluşlar tarafından yönetilen anaokullarında bile bu oran iki katından fazladır.

2003 yılında, Kamerun'un genel eğitimde 3 200 000 öğrenci bulunmaktaydı, Fransızca ve İngilizce alt sistemdeki teknik eğitimde ise öğrenci sayısı 1 200 000 idi. Bunun yanı sıra, eğitilmiş çocukların toplam sayısı yıllık %3 oranında artmaktadır.

Kırsal ve kentsel bölgelerde Papazların yönettikleri okullar ile özel okullar her geçen yıl ortalama 10 ila 20 arası yeni okul ile hızla büyümektedir.

Cinsiyet açısından, kızlarını liseye göndermeyen ve bu konuda direnen Müslüman ailelerin büyük çoğunluğunun yeni gerçeklere alışması ve benimsemesinden bu yana genel eğitimdeki erkek ve kız öğrencilerin sayıları arasındaki fark giderek kapanmaya başlanmıştır. Yerel yönetimler tarafından uygulanan bir takım teşvik tedbirleri de aynı zamanda kırsal kesimde yaşayan ailelerin kızlarını okula göndermeleri konusunda teşvik etmektedir. Fakat en önemlisi, Müslüman nüfus içinde, sıkıntı ve ekonomik krizden dolayı oluşan evlenme oranındaki düşüş, Müslümanları laik eğitimde ne gördüğüne dair fikirlerini değiştirmedeki etkileri açısından önemli bir rol oynamaktadır. Yerel yönetimler ve belediye derneklerinin teknik eğitimdeki cinsiyet dağılımına dair fark konusunda ortak çaba göstermelerine rağmen teknik eğitimde öğrenim gören kızların oranı %10'dan daha azdır.

Finansal düzeyde, hükümet tarafından eğitime tahsis edilen bütçe ordu için ayrılan bütçeden sonraki en yüksek ikinci bütçedir. Bütçenin %15'i özel eğitime ve dinsel eğitimlere tahsis edilmektedir. Katolik ve Protestan okulları Avrupa ülkelerinin ve ABD'nin parlamentolarından yapılan ek yardımlardan yararlanırken, İslami okullar dışarıdan güçlükle yardım almaktadır. Kamerun'da aktif olarak okulların inşasına yardımda bulunan Al-Haramayn, Ad-da'wa İslamiyya veya Ar-Rabıta Al-İslamiyya gibi bazı kuruluşlar ve uluslararası dayanışma ağlarının 11 Eylül 2001'den sonra ortaklıkları iptal edilmiştir.

Dini eğitiminin genel eğitim içindeki durumu

Kamerun'da sömürge kurallarının uygulanmasından yani o topraklarda 1889 yılında Almanların mevcudiyetinin izlerinden çok kısa bir süre önce Müslümanlar, Akdeniz ülkeleri ile bağlantı kurmaya başlamışlardı ve ilişkilerin göstergesi neticesinde Arapça dili ve Arap eğitim sistemi Kuzey Kamerun'da uygulanmaya başlamıştı.

Alman (1889–1916) ve Fransız (1919–1960) sömürgesi altında Arapça eğitimi sürdürmek Müslüman topraklardaki yabancı işgale karşı yapılan direnme belirtileri olarak yorumlanabilmektedir. Direnişi bozmak ve zayıflatmak, ticaret bağlarını ve Mekke'ye Hacca gidişi güçlendirmiştir. Sıkı kontroller ilk olarak Almanlar tarafından dayatılırken ve Fransızlar tarafından pekiştirilmiştir. Böylece, Arap eğitim sistemi eğitimsel yaklaşımı ve öğretici malzemeleri yenilemeye fırsat bulamamıştır.

Kuzey Kamerun'daki üç ana şehirde Müslüman ve Fransız sömürgeciler arasında uzlaşmaya varıldıktan sonra sıkı önlemler sonucunda ikili eğitim sistemi olarak adlandırılan Fransız ve Arap okulları ortaya çıktı. Yeni eğitim sistemi, Fransız eğitim sistemine kısa süreliğine geçiş için basamak sağlamaktaydı. Yüksek sosyal sınıflardan gelen çocuklar okullara alınıyorlar ve temel eğitimin yanı sıra sömürgeci yönetime hizmet ettirmeyi amaçlayan İslami değerlerin esasları veriliyordu.

1960 yılında bağımsızlığın kazanılmasının ardından da, Fransızca ve Arapça ikili eğitim sistemine devam edildi fakat bu defa eğitim ve teknik eğitimin kalitesinde ortaya çıkan yeni ihtiyaçları uyarlamadaki yetersizlikten doğan birçok zorluklarla birlikte. Sonuç olarak, ikili eğitim sistemi tüm devletin parçalanmasından sonra düzeltildi ve bütün dini eğitimlerden İslami özel eğitime dönüştü.

Bugün, Kamerun'da 85 tane İslami özel ilkokul eğitim vermektedir ve 6 tane İslami ortaokul ülke genelinde Hristiyan çocukların da dâhil olduğu 45 000 civarında öğrenciye eğitim vermektedir. Her 80 öğrenci için bir profesyonel öğretmenin bulunduğu İslami okullarda öğrencilerin öğretmenlere oranı çok yüksektir. Kırsal ve kentsel bölgelerde bu durum aynıdır, İslami okullarda görevli olan öğretmenlerin %60'ından fazlası direkt olarak okul aile birliği tarafından işe alınmakta ve maaşları onlar tarafından ödenmektedir. Birçoğu liseden veya üniversiteden mezun olduktan hemen sonra işe alınmalarından dolayı pedagojik eğitimden yoksundurlar.

Öğretmen adaylarını, kadroya katılmadan ve kendi profesyonel kariyerlerine başlamadan önce pedagojik eğitim almaları için profesyonel öğretmen okullarına yollayan Katolik ve Protestan okullarında bu durum biraz daha farklıdır.

Dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da devlet ve özel okullarında laik eğitim sistemini gerçekleştirme teşebbüslerinin her birinin başarısız olmasıdır. Fransız laik eğitim sistemi, bu durumda antiklerizm anlamına gelen laiklik, dini geçmişe bağlı olmasına rağmen ailelerden gelen güçlü bir direnişle karşılaşmıştır. İslam veya Hristiyanlık olarak din, her hangi bir saygın eğitim tipinin çok önemli bütünleyeni olarak genel kabul görmektedir.

Devlet ve özel eğitim kurumlarında verilen dini eğitim

Devlet okullarında, önemli kaynaklara dayanan dini, etnik ve ahlaki değerler ve bunun yanı sıra İslam ve Hristiyanlık hakkında ünlü akademisyenlerin yapmış olduğu yorumlar hakkında sınırlı bir dini eğitim verilmektedir.

Dini eğitim kamu okullarında ilkokullarda başlamakta ve liselere kadar ulaşmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen müfredat ve öğretim planı uygulanmakta ve daha önceden sınavla seçilmiş ve her toplumda saygıdeğer olan dini liderler tarafından eğitilmiş öğretmenler tarafından verilmektedir. İslam dini öğretmenleri bu yüzden genellikle Kuran eğitiminin yanında akademik profillerini uzmanlaştırdıkları profesyonel eğitim üniversitelerine yollanmadan önce Ulema Ulusal Konseyi tarafından seçilmektedirler. İncil eğitimi veren öğretmenler de benzer yollar ve prosedürlerle seçilmekte ve eğitilmektedirler.

Devlet okullarında dini eğitimi destekleyerek devlet müdahalesini haklı çıkarmak adına ileri sürülen ana amaç, kültürel çeşitlilik ve dini çoğulculuk tarafından oluşmuş yerel gerçeklere getirilmiş dinlerin benimsenmesinden son-

ra uyarlanmasıdır. Kamerun'da sömürge döneminden günümüze uzanan dönemde din ve devlet arasındaki yakın ilişki fark edilmektedir.

Özel eğitim kurumlarında dini eğitimin sağlanması özel okulların müfredatında büyük bir yer tutmaktadır. İslami veya Katolik veya Protestan okullarının hepsinde, din eğitimi en alt düzeydeki sınıflardan başlamakta ve üniversite düzeyindeki yüksek okullara kadar devam etmektedir. Okullar çoğunlukla derslere dua ile başlayıp aynı şekilde dersleri dua ile bitirmektedirler. Uygun dini kıyafetler ve helal yiyecekler okul yönetmeliğinin bir parçasıdır ve bunlara tam anlamıyla saygı duyulması beklenmektedir. Aynı zamanda dinle alakası olmayan müzik yatılı okullarda yasaktır ve dini okulların yakınlarında meyhaneler veya alkol satan yerler zor bulunmaktadır.

Özel ilkököl ve ortaokullar 1 milyondan fazla Kamerunlu öğrenciye eğitim vermektedirler, 3 milyonun üzerinde öğrenci de devlet okullarına gitmektedirler. Bu okullar devlet okullarına kıyasla daha iyidirler ve öğrencileri de devlet okulundaki öğrencilerden daha iyi performans göstermektedirler.

Katolikler ve Protestanlar arasında süregelen rekabet, devamlı olarak her sınıfın resmi sınavlarda daha iyi performans sağlamak için uğraştığı eğitim düzeyine çıkıyordu. Bu rekabet 2004 yılında okuma yazma oranının %68'e yükselmesine katkıda bulunmuştur.

